

LOKÁLNY AKČNÝ PLÁN VZDELÁVANIA V OBCI LENARTOV SO ZAMERANÍM NA RÓMSKU KOMUNITU NA ROKY 2019 - 2026

autori / materiál spracovali:

- Rómsky inštitút, n. o. v spolupráci so zástupcami obce Lenartov

názov výstupu: **LOKÁLNY AKČNÝ PLÁN VZDELÁVANIA V OBCI LENARTOV SO ZAMERANÍM NA RÓMSKU KOMUNITU NA ROKY 2019 – 2026**

názov výstupu z opisu: lokálny akčný plán vzdelávania v obci Lenartov

zadávateľ: Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti,

národný projekt: PODPORA PARTNERSTVA A DIALÓGU V OBLASTI, PARTICIPATÍVNEJ TVORBY VEREJNÝCH POLITÍK

ITMS kód projektu: 314011M298

operačný program: OP Efektívna verejná správa

zdroj financovania: Európsky sociálny fond

obdobie vyhotovenia/spracovania: 2019

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

Národný projekt ÚSV ROS

Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík

Pilotná schéma participatívnej tvorby verejných politík

Pilotná schéma participatívnej tvorby verejných politík predstavuje praktickú časť projektu. Zastrešuje dvanásť pilotných projektov, ktoré testujú rôzne participačné scenáre a nástroje zapojenia verejnosti do tvorby verejných politík na 4 úrovniach (národná, regionálna, mikroregionálna, lokálna). Zameranie verejných politík predstavuje témy ako sociálna inklúzia, otvorené dáta, udržateľná mobilita, deti a mládež, medziobecná spolupráca, využívanie verejných priestorov, odpadové hospodárstvo, environmentálna výchova a vzdelávanie. Projekty boli do pilotnej schémy vybrané na základe samostatnej výzvy k predkladaniu projektov ÚSV ROS, realizovanej v Novembri 2015. Na základe dvanástich memoránd o spolupráci medzi ÚSV ROS, konkrétnym subjektom verejnej správy (VS) a vybranou mimovládnu organizáciou, ktorá vznik projektu iniciovala, vznikne dvanásť verejných politík, pripravených na zavedenie do praxe. Pilotná schéma je súčasne cenným zdrojom dát pre analytickú činnosť, ktorá predstavuje druhú časť projektu.

Analyticko-metodicko-legislatívna podpora zavádzania participatívnej tvorby verejných politík do praxe

Analyticko-metodicko-legislatívna podpora zavádzania participatívnej tvorby verejných politík do praxe predstavuje teoretickú časť projektu, ktorá je zameraná na analytickú, metodickú, legislatívnu činnosť. Na základe analytickej, metodickej a legislatívnej činnosti bude priebežne budovaná verejne elektronicky dostupná znalostná databáza. Výsledkom bude *Analyza stavu a možností participácie v SR*, ako aj návrhy na legislatívne zmeny, zvyšujúce účasť verejnosti v procese prípravy, tvorby, implementácie, monitoringu a revízie verejných politík.

Budovanie kapacít v prostredí VS predstavuje samostatný blok činností. Jeho cieľom je identifikovať príčiny nedostatočnej aplikácie inovatívnych a participatívnych metód v praxi verejnej správy. Bude navrhnutý profil absolventa, architektúra a sylaby špecializovaného vzdelávacieho programu, ako aj metodiky pre nový vzdelávací program s názvom "Participatívna tvorba politík v prostredí verejnej správy". Súčasťou je pilotné testovanie programu vzdelávania na 3 skupinách účastníkov z prostredia VS (štátna správa, regionálna územná samospráva, regionálne združenia miest a obcí, miestna územná samospráva).

Rómsky Inštitút a pilotná schéma participatívnej tvorby verejných politík

Rómsky Inštitút – Roma Institute, n.o. sa v lete 2017 pripojil do realizácie pilotnej schémy participatívnej tvorby verejných politík, ktorá je jedným z pilierov [národného projektu](#) Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti (ÚSV ROS) s názvom: Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík. Pilotnú schému tvorí [12 pilotných projektov](#), testujúcich nové modely zapájania verejnosti do tvorby verejných politík na štyroch úrovniach verejnej správy:

- úroveň miestnej územnej samosprávy,
- úroveň regionálnej územnej samosprávy,
- mikroregionálna úroveň
- národná úroveň (štátna správa).

Pilotný projekt: Integrácia marginalizovaných skupín do procesu tvorby verejných politík

Problematika marginalizovaných rómskych komunít je široká a náročná agenda. Obce si často nevedia poradiť ako začleniť tieto skupiny obyvateľov do bežného života obce. Cieľom projektu bolo zabezpečiť účasť marginalizovanej rómskej časti obyvateľstva obce na tvorbe verejných politík v oblastiach ako vzdelávanie, sociálne služby, bývanie, zdravie a iné. Hlavným výsledkom projektu je Stratégia začleňovania Rómov v obci Lenartov v previazaní na čiastkové politiky obce.

Na odborných výstupoch a jednotlivých aktivitách, ktorým cieľom bolo posilniť zapájanie rómskej komunity do tvorby verejných politík sa spolupracovalo so zástupcami a zamestnancami obecného úradu, obyvateľmi obce a hlavne zástupcami Rómov, žijúcich v obci Lenartov. Verejnosť a najmä s dotknuté skupiny obce boli zapojení tak, aby opatrenia a riešenia vznikali s podporou komunity, našli pochopenie a odozvu verejnosti a riešili existujúce problémy v čo najväčšej miere. Zámerom bolo práve v spolupráci s verejnosťou hľadať model efektívnej účasti marginalizovaných rómskych komunít na procese spolurozhodovania.

Aktivity projektu pozostávali zo zberu dát v obci a analýzy východiskového stavu zapájania marginalizovaných skupín obyvateľstva obce.

Hlavné výstupy:

- návrh na legislatívne zmeny týkajúce sa relevantných právnych noriem (do úvahy prichádza: zákon o zamestnanosti, školský zákon, zákon o sociálnych službách, o podpore v hmotnej núdzi),
- lokálny akčný plán vzdelávania v obci Lenartov,
- stratégia pri zakladaní sociálneho podniku,
- postup pri prekonávaní predsudkov v obci Lenartov vrátane návrhov spoločných aktivít detí, mládeže, dospelých aj seniorov,
- analýza možností účasti marginalizovaných komúní na tvorbe, prijímaní a monitorovaní verejných politík na lokálnej úrovni,
- model procesu spolurozhodovania, monitorovania a vyhodnocovania lokálnych politík zdola – nahor.

Kontaktné osoby:

Obec Lenartov:

- Ing. Jana Bľandová, MBA:
janablandova@centrum.sk/starostka@lenartov.sk/starosta@lenartov.sk,
0905 937 628

Rómsky Inštitút – Roma insitute, n.o.:

- Klára Orgovánová: klaraorg@gmail.com, 0918 241 700
- Jana Bayerlová: jana.bayerlova@romainstitute.sk, 0907 051 656

LOKÁLNY AKČNÝ PLÁN VZDELÁVANIA V OBCI LENARTOV SO ZAMERANÍM NA RÓMSKU KOMUNITU NA ROKY 2019 - 2026

Spracovaný materiál predstavuje lokálny akčný plán vzdelávania v obci Lenartov, ktorý dizajnuje návrh riešení a krokov pre obec Lenartov. Dokument sa snaží nájsť riešenia a odpoveď na problémy, ktoré sužujú Lenartov, ale aj viaceré obce s vysokým podielom marginalizovanej rómskej komunity ako sú: nedostatočná kapacita MŠ a ZŠ v obci, dvojzmenná prevádzka v ZŠ, nízka vzdelanostná úroveň rodičov, neúčast' detí na školských kluboch, na školskom vyučovaní, záškoláctvo a nárast sociálnopatologických javov, ako aj nedostatočná motivácia rodičov podporovať vzdelávanie rómskych detí.

Materiál ponúka základný pohľad na obec Lenartov, jeho demografiu z pohľadu vzdelávania a inštitúcií, ktoré v obci vzdelávanie zabezpečujú (materská a základná škola), čo sa v Lenartove podarilo a čo treba zlepšiť. Samostatná kapitola ponúka základnú analýzu stavu v previazaní na stratégiu riešenia v rozklade na jednotlivé kroky: vzdelávanie rómskych detí v rannom detstve 0 – 3 rokov, účasť detí z marginalizovaných rómskych komunit (MRK) na predprimárnom vzdelávaní, spolupráca materskej školy s rodičmi rómskych detí navštevujúcich MŠ, pripravenosť rómskych detí na vstup do základnej školy, úspešné absolvovanie ZŠ žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia obce Lenartov, zvýšiť počet žiakov pokračujúcich v ďalšom štúdiu po základnom vzdelávaní.

Štruktúra dokumentu:

1. Základná charakteristika obce Lenartov
2. Demografia obce
3. Vzdelávanie
4. Školstvo
 - a. Materská škola
 - b. Základná škola
5. Ako vníma oblasť vzdelávania MRK členovia pracovnej skupiny v Lenartove pre oblasť Vzdelávanie
6. SWOT analýza
7. Stratégia riešenia – lokálny akčný plán vzdelávania v obci Lenartov so zameraním na rómsku komunitu na roky 2019 – 2026

1. Základná charakteristika obce Lenartov

Obec Lenartov sa nachádza v severovýchodnej časti Slovenska, v okrese Bardejov, v Prešovskom kraji. Leží v oblasti hraníc Slovenskej republiky a Poľskej republiky a jej susedné obce sú obec Malcov a obec Obručné. Obec sa nachádza v údolí Večného potoka, ktorý sa vlieva do rieky Topľa. Celková rozloha obce Lenartov je 1477 ha.

Obec Lenartov je v nadmorskej výške 477 m n. m. Obec je členom združenia Miestna akčná skupina Horná Topľa, ktorého cieľom je zlepšiť kvalitu života obyvateľov územia, v ktorom združenie vykonáva svoju činnosť, a to hlavne podporou aktivít občanov, organizácií tretieho sektora, podnikateľských subjektov na území a taktiež ostatných subjektov, ktoré pôsobia na území. Lenartov je súčasťou mikroregiónu Bardejov - Horná Topľa a záujmového územia okresného mesta Bardejov (21 km), kde aj prirodzene gravituje – tu je vyššie občianske vybavenie a pracovné príležitosti a tvorí jeho prirodzené ťažisko. Obec čiastočne spáda aj do Malcova. Partnerským mestom na Poľskej strane je Muszyna. Záujmové územie tvoria obce – Malcov a Lukov v okrese Bardejov a Obručné v okrese Stará Ľubovňa. Juho-západná hranica katastrálneho územia je súčasne hranicou uvedených okresov a severo-západná je aj štátnou hranicou s Poľskou republikou.

2. Demografia obce

V obci Lenartov žije 1111 obyvateľov k 31.12.2016 (556 mužov a 555 žien). V obci Lenartov žije zároveň aj početná Rómska marginalizovaná komunita, ktorej počet členov stúpa a to zároveň predpokladá aj zvýšenú aktivitu obce a iných organizácií v oblasti služieb.

Z celkového počtu obyvateľstva je 694 Rómov vo vekovom zložení:

0 - 18 rokov: 406

19 - 26 rokov: 72

27 - 60 rokov: 198

61 a viac rokov: 18

(Zdroj: obec k 31.12.2016)

Z tabuľky nižšie je zjavné, že v posledných 10 rokoch narastá počet obyvateľov v obci, pričom narastá najmä počet obyvateľov v predproduktívnom a produktívnom veku.

Tabuľka č. 1: Vývoj počtu obyvateľstva v rokoch 2007 - 2017

ROK	Počet obyvateľov celkom	Predproduktívny vek (0 – 14 rokov)		Produktívny vek (15 – 64 rokov)		Poproduktívny vek (65 rokov a viac)		Index starnutia
		absolútna hodnota	%	absolútna hodnota	%	absolútna hodnota	%	
2007	1024	349	34,08	528	51,56	147	14,36	27,79
2008	1039	356	34,26	530	51,01	153	14,73	27,81
2009	1056	353	33,43	554	52,46	149	14,11	26,91
2010	1081	370	34,23	561	51,90	150	13,88	26,49
2011	1048	364	34,73	588	56,11	96	9,16	26,37
2012	1078	379	35,16	598	55,47	101	9,37	26,65
2013	1078	372	34,51	609	56,49	97	9,00	26,08
2014	1100	376	34,18	622	56,55	102	9,27	27,13
2015	1110	372	33,51	637	57,39	101	9,10	27,15
2016	1124	370	32,92	657	58,45	97	8,63	26,22
2017	1136	371	32,66	669	58,89	96	8,45	25,88

Zdroj: KPSS obce Lenartov 2016 - 2025

3. Vzdelánie

Vo vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva obce Lenartov tvoria najväčšie percento občania bez školského vzdelania, a to 36,96 %, ďalej občania so základným vzdelaním (32,51%), občania s ukončeným učňovským vzdelaním bez maturity (9,64%), ďalej s úplným stredným odborným s maturitou (8,13%). V súčasnej dobe je nedostatok a zároveň dopyt po pracovníkoch s nižším technickým, či remeselným zameraním a preto vidíme značný potenciál pre zamestnanosť občanov obce Lenartov, na druhej strane percentuálny podiel občanov s úplným stredným a najmä s vysokoškolským vzdelaním je pomerne nízky.

Tabuľka č. 2: Obyvateľstvo v obci podľa vzdelania

1.	základné	344	32.51
2.	učňovské (bez maturity)	102	9.64
3.	stredné odborné (bez maturity)	51	4.82
4.	úplné stredné učňovské (s maturitou)	17	1.61
5.	úplné stredné odborné (s maturitou)	86	8.13
6.	úplné stredné všeobecné	15	1.42
7.	vyššie odborné vzdelanie	3	0.28
8.	vysokoškolské bakalárske	10	0.95
9.	vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	22	2.08
10.	vysokoškolské doktorandské	1	0.09
11.	bez školského vzdelania	391	36.96
12.	nezistené	16	1.51

(Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_vzdelanie.php?kod_obce=519481)

4.Školstvo

4.1 Materská škola

V obci je materská škola (MŠ) s celodennou prevádzkou, ktorá má dve triedy. MŠ v obci funguje neprestajne od 70. Rokov. MŠ tvorí samostatný objekt, vo vyhovujúcom stave. ZŠ a MŠ majú spoločnú školskú jedáleň s 2 kuchárkami.

MŠ sa v posledných troch rokoch zapojila do viacerých projektov „Školské ovocie“ a v školskom roku 2013/2014 aj do ďalších projektov, ako: „Detské ihrisko – miesto radosti a šantenia“, „Rozšírenie kapacity MŠ formou prístavby“.

V šk. roku 2017/2018 navštevovalo MŠ 31 detí v 2 triedach (jedna trieda rómska, jedna zmiešaná). Podľa informácií z obecného úradu išlo o 18 rómskych a 13 nerómskych detí,

pričom z dôvodu nedostatočnej kapacity boli všetky deti navštevujúce MŠ predškoláci. V MŠ sú 4 pedagogickí pracovníci pracujúci s deťmi na plný úväzok.

Od 01.01.2019 bolo v rámci národného projektu PRIM schválené:

- 1 pracovné miesto pre asistenta MŠ
- 1 pracovné miesto školského špeciálneho pedagóga

Obec a vedenie MŠ v prípade rómskych detí zabezpečuje asistenciu pri zápisoch do MŠ pomocou pracovníkov komunitného centra a terénnej sociálnej práce.

Identifikácia potrieb (hlavných problémov) v danej oblasti:

Hoci nám chýbajú oficiálne údaje, podľa zistení Svetovej banky navštevuje materské školy na Slovensku iba 18 percent spomedzi všetkých rómskych detí. Na porovnanie, do škôlky chodí 72 percent všetkých detí predškolského veku.

V prípade obce Lenartov, hlavnými prekážkami, ktoré deťom bránia vstúpiť do predškolských zariadení a získať v nich kvalitnú prípravu sú nedostatočná kapacita MŠ a skryté finančné náklady, ktoré musia znášať rodičia, ktoré sú spojené s ich návštevou. Vzdelávanie v ranom detstve v období od 0 do 3 rokov v obci absentuje, príležitostne aktivity pre matky na rodičovskej dovolenke a ich deti realizuje Komunitné centrum v Lenartove.

Deti z MRK pri vstupe do predprimárneho vzdelávania čelia viacerým prekážkam a bariéram. Jednou z najdôležitejších je *jazyková bariéra*, keďže mnohé ovládajú len rómsky jazyk, ktorý je komunikačným prostriedkom v ich komunite. Rovnako významnou prekážkou

je nižší hygienický štandard detí z MRK a *absencia hygienických návykov*, čo spôsobuje, že už pri vstupe do MŠ je ich postavenie nevyrovnané a často spôsobuje fyzický odstup detí z majority voči tejto skupine detí. Odvolávajú sa na nízke kompetencie rodičov v tom ako pripraviť dieťa na vstup do predprimárneho vzdelávania, *deti z MRK zaostávajú aj v kognitívnych a senzo-motorických schopnostiach*, a preto nie sú schopné udržať tempo v aktivitách so svojimi rovesníkmi a naďalej zaostávajú. *Dochádzka detí z MRK do MŠ je nepravidelná* a je často spôsobená kultúrnymi elementmi (napr. prežívanie rôznych životných situácií ako celá rodina), ale aj chudobou rodín, ktoré nemajú prostriedky na pokrytie výdavkov súvisiacich s návštevou detí v MŠ napr. *papuče, pyžamá, teplé oblečenie a obuv v zime potrebné na vychádzky a výlety, náhradné oblečenie* a pod.

Chudoba fatálne ovplyvňuje rozvoj dieťaťa v ranom veku. Deti narodené do extrémnej chudoby majú preukázateľne vyšší výskyt chronických chorôb, ako sú obezita, diabetes, astma a srdcové ochorenia. Náročné podmienky a chronický stres negatívne ovplyvňujú možnosti učiť sa. Chudobné deti majú už pred nástupom do MŠ výrazne nižšiu slovnú zásobu a zaostávajú v reči, nakoľko rodičia s nimi rozprávajú výrazne menej, ako je to vo vrstvách s vyšším socio-ekonomickým statusom. Neistota a chudoba znižujú schopnosť rodičov vytvárať pre dieťa stabilné prostredie. Stresory súvisiace s chudobou zvyšujú riziko citových problémov a porúch správania.

Nedostatočná stimulácia v ranom detstve je prvým krokom v bludnom kruhu chudoby. Všetky ďalšie problémy v škole a dospelosti na ňu nadväzujú a do veľkej miery z nej vyplývajú.

Keďže predškolské vzdelávanie detí nie je zákonnou povinnosťou, je veľmi náročné motivovať rodičov rómskych detí k návšteve predškolskej prípravy. Sociálni pracovníci rómske rodiny s deťmi pravidelne navštevujú, vyvíjajú úsilie na posilnenie rodičovských zručností a na zvýšenie zodpovednosti za výchovu maloletých detí.

4.2 Základná škola

V obci sa nachádza neplne organizovaná základná škola v ročníkoch 1. – 4. Vyučovanie prebieha v dvojzmennej prevádzke (5 tried v dopoludňajších hodinách a 3 triedy v popoludňajších hodinách), nakoľko priestory základnej školy neumožňujú vyučovanie v jednozmennej prevádzke.

Škola má 8 tried z toho:

- 1 triedu s nultým ročníkom,
- 1 špecializovanú triedu,
- 3 špeciálne triedy,
- 3 bežné triedy.

Základnú školu v šk. roku 2018/2019 navštevovalo 93 žiakov, z ktorých všetci pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia. Z celkového počtu žiakov má až 89 žiakov špeciálne výchovno – vzdelávacie potreby a niektorí (až 37 žiakov) má zároveň aj zdravotné znevýhodnenie. Všetci žiaci navštevujúci školu pochádzajú z miestnej segregovanej rómskej komunity. Snahou základnej školy je, aby deti pochádzajúce zo sociálne znevýhodneného prostredia mali možnosť eliminovať negatívne pôsobenie rómskej osady a následne sa nielen integrovať do spoločnosti, ale tiež byť nápomocní v procese ich sociálnej inklúzie. Práve rómski žiaci pochádzajú zo znevýhodneného prostredia, počas vzdelávacieho procesu majú problém s gramotnosťou a vo vyučovacom procese nedosahujú ani priemerné výsledky, často neprospeievajú. Majú veľmi blízko k absenciám na vyučovaní a celkovo problémy so zapojením do procesu edukácie.

Základná škola využíva školskú jedáleň blízkej materskej školy mimo budovy základnej školy. V škole absentuje telocvičňa, odborné učebne a dielne. Základná škola má 12 pedagogických zamestnancov, z toho počtu sú 3 asistenti učiteľa.

Štúdium na II. stupni ZŠ absolvujú žiaci z Lenartova v blízkej obci Malcov. Takmer 100% žiakov dokončí kompletné základné vzdelanie. Len mizivé percento žiakov však pokračuje na stredných odborných učilištiach v Bardejove (v súčasnosti len okolo 10 rómskych študentov).

Identifikácia potrieb (hlavných problémov) v danej oblasti:

Hlavné problémy rómskych žiakov navštevujúcich ZŠ:

- Sociálne znevýhodňujúce, nemotivujúce až degradujúce prostredie rómskych žiakov,
- V prevažnej miere u rómskych žiakov absentuje predprimárne vzdelávanie
- Nedostatočné hygienické návyky rómskych žiakov,
- Zákonní zástupcovia rómskych žiakov tolerujú absencie v škole, neriešia záškoláctvo,

- Prevažná časť rómskych rodín je sociálne odkázaná a rodičia svojim deťom nie sú schopní vytvoriť dostatočné materiálno-technické podmienky na zabezpečenie.

Škola v Lenartove zažila za ostatných 10 rokov tzv. biely odliv čoho dôsledkom je, že ju navštevujú takmer výlučne rómske deti. Školy, ktoré navštevujú výlučne rómske deti, často z mimoriadne nepriaznivého sociálneho prostredia dosahujú veľmi slabé výsledky vo vzdelávaní. To znemožňuje získať vyššie stredné vzdelanie a následne je prekážkou uplatnenia sa na trhu práce.

Školu navštevujú žiaci zo znevýhodneného prostredia, ktorí majú väčšinou aj špeciálne výchovno - vzdelávacie potreby. Rómski žiaci pochádzajú z rodín v hmotnej núdzi, majú rodičov veľmi nízko vzdelaných, niektorí rodičia nemajú ukončené ani základné vzdelanie. Rodina, ktorá dieťa nedostatočne stimuluje po stránke intelektovej, citovej a charakterovo-morálnej, determinuje veku neprimeraný mentálny, citový a sociálny vývin, ktorý sa v škole prejavuje zo strany objektu jej pôsobenia na dieťa sa prejavuje ako školská neúspešnosť. Pre deti z nevyhovujúceho rodinného prostredia, ktoré väčšinou nenavštevujú materskú školu, ktorým predškolskú výchovu zabezpečuje mnohohodetná rodina s primitívnou klímou, kde sú život dieťaťa a jeho činnosť nedostatočne organizované, je vstup do prvého ročníka zásadnou zmenou v ich živote súvisiacou s ťažkosťami. Takéto dieťa pri svojom štarte školskej dochádzky nemá rozvinutú jemnú motoriku ruky, čo sa okamžite prejaví v sťaženej komunikácii v písanom prejave.

V rodine nemôže očakávať pomoc a nemá ani možnosť prípravy na vyučovanie. Pri utváraní interpersonálnych vzťahov v škole či už s učiteľom alebo spolužiakmi pôsobia sociálne bariéry a častým handicapom je neznalosť vyučovacieho jazyka. Rodičia dieťaťa nezabezpečia ani potrebné vyučovacie pomôcky. Žijú vo veľmi chabých hygienických podmienkach. Motiváciu k učeniu, podporovanú zo strany rodičov vôbec nemajú. Ich edukačné výsledky nie sú horšie kvôli zníženému intelektu, ale kvôli nepodporujúcemu, nerozvíjajúcemu, málo podnetnému sociálnemu prostrediu.

V škole rómskym deťom pomáhajú pedagogickí asistenti, nakoľko žiaci z marginalizovaných rómskych komunit prichádzajú do školy a niekedy ani nerozumejú učiteľovi, nepoznajú hygienické návyky, nevedia sa správať, nevedia sa začleniť medzi ostatných spolužiakov. Pedagogickí asistenti sa im venujú individuálne a naučiť ich tým správnym zásadám a správaniu sa v škole. Učiteľ sa im nemôže venovať taký spôsobom, pretože by zanedbal ostatných žiakov a ich vzdelávanie. Žiaci zo ŠVVP potrebujú individuálny prístup, neustále vedenie, viacnásobné opakovanie výkladu učiva, názorné pomôcky, neustálu spätnú väzbu. Pedagóg, ktorý sa venuje celej triede súčasne je časovo tak obmedzený, že pristupovať k žiakom individuálne v priebehu vyučovacej hodiny už nie je reálne. Riešenie problému je nastolené individuálnymi osobitosťami žiakov s ŠVVP.

Tieto osobitosti predpokladajú jedine individuálny a cielený edukačný prístup k jednotlivým žiakom, ktorý sa však v ZŠ Lenartov dá realizovať len veľmi ťažko bez cudzej pomoci. Spolupráca pedagogických pracovníkov s rodičmi rómskych žiakov je problematická, komunikácia prebieha prostredníctvom spolupráce s TSP. Účasť rodičov na rodičovských združeniach organizovaných školou je nedostatočná (na poslednom rodičovskom združení sa zúčastnilo 11 rodičov z 93).

Zanedbávanie povinnej školskej dochádzky je jedným z hlavných fenoménov, týkajúci sa marginalizovanej rómskej komunity. Obec Lenartov tento problém rieši v spolupráci s základnou školou. Rodičia detí so zanedbanou povinnou školskou dochádzkou prejavujú čoraz menej zodpovednosti, povinnosti a zodpovednosť je presúvaná na školy, terénnych sociálnych pracovníkov a políciu. Vykonávaná sociálna práca terénnymi sociálnymi pracovníkmi neprináša uspokojivé výsledky. Jednou zo sankcií za zanedbávanie povinnej školskej dochádzky je vyplácanie prídavku na dieťa formou osobitného príjemcu, ale ani to nemá zásadnejší efekt na zlepšenie situácie.

Aj napriek úsiliu TSP mnohé deti, ktorých vek spadá do kategórie školského veku, nenavštevujú školské zariadenie. Sú doma s matkami a nezamestnanými členmi rodiny. Dospelí sa deťom nevenujú vôbec alebo len sporadicky. Deti majú problém včleniť sa do kolektívu, nevedia efektívne tráviť svoj voľný čas, nemajú priestor na športové či iné aktivity, objavuje sa u nich jazyková bariéra, nedostatočne

osvojené hygienické návyky a všeobecný prehľad vedomostí, zručností, návykov a schopností, ktoré sú pre dieťa školského veku charakteristické. K uvedeným problémom sa však pridružujú aj omnoho závažnejšie, ako napríklad, častá absencia na školskom vyučovaní, drobné krádeže a delikvencia (vydieranie mladších detí, šikanovanie, alkoholizmus a iné patologické javy). Matky zväčša nedokončia povinnú školskú dochádzku, z dôvodu plnenia si svojich materských povinností. Nezáujem rodičov je vo viacerých prípadoch spôsobený hlavne dlhodobým sociálnym vylúčením a nezamestnanosťou, ktoré u nich vyúsťujú do všeobecného nezáujmu o výchovu.

5. Ako vníma oblasť vzdelávania MRK členovia pracovnej skupiny v Lenartove pre oblasť Vzdelávanie

Pracovná skupina pre oblasť vzdelávanie bola v obci Lenartov vytvorená v nasledujúcom zložení:

Iveta Petříková	riaditeľka, ZŠ Lenartov
Peter Bilý	asistent učiteľa, ZŠ Lenartov
Mária Frandferová	učiteľka, ZŠ Lenartov, členka redakčnej rady občasníka Lenartovčan
Anna Beňová	ATSP
Alena Kolbasová	riaditeľka, MŠ Lenartov

Pracovná skupina absolvovala niekoľko riadených diskusných stretnutí, ktoré boli zamerané na rôzne pohľady oblasti vzdelávania rómskych detí a žiakov žijúcich v obci Lenartov.

Téma: Čo sa nám spolu podarilo v oblasti výchovy a vzdelávania v Lenartove?

Riadená diskusia v pároch, skupinách a spoločne viedla k identifikovaniu silných a slabých stránok v problematike vzdelávania v Lenartove.

Čo sa nám podarilo:

- 135 rokov kontinuity školy
- Predškolská príprava, ktorú navštevujú rómske a nerómske deti spoločne
- Vyšší záujem rodičov o vzdelávanie v porovnaní s minulosťou
- Dlhodobá spolupráca na úrovni obce štátu a cirkvi na lokálnej úrovni – vychádzanie si v ústrety
- Spolupráca, spolunažívanie komunit a rodín – prepájanie cez inštitút krstných rodičov
- Potreba spolupráce je pozitívne vnímaná všetkými občanmi
- Stále silné kultúrne povedomie a tradície, lokálpatriotizmus

Čo vieme zlepšiť:

- Práca s rodičmi, celými rodinami
- Zvýšenie zamestnanosti
- Výchova k rodičovstvu, zlepšenie rodičovských zručností
- Domáca príprava detí do školy, chýbajúca podpora rodičov
- Hospodárenie rodín – náklady spojené s cestovným, s návštevou MŠ
- Záškolské
- Hygiena

6. SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• fungujúci nultý ročník na ZŠ • predškolská príprava detí zo soc. znevýhodneného prostredia • vzdelávanie programy v Komunitnom centre • prebiehajúce projekty na MŠ a ZŠ zamerané na inkluzívny model vzdelávania detí z MRK • osobitný príjemca prídavku na dieťa pri neplnení PŠD • existencia asistentov učiteľa v miestnej ZŠ a MŠ	• nedostatočná kapacita MŠ a ZŠ v obci • dvojzmenná prevádzka v ZŠ • nízka vzdelanostná úroveň rodičov • neúčast detí na školských kluboch, na školskom vyučovaní • záškoláctvo, nárast sociálnopatologických javov • deťom chýbajú základné hygienické návyky - - funkčná negramotnosť (problémy MRK s vybavovaním na úradoch...) • málo podnetné výchovné prostredie • nedostatok voľnočasových aktivít pre rómske deti • nedostatočná pripravenosť detí MRK nástupu k ZŠ • nedostatok finančných prostriedkov v obci na personálne pokrytie terénnej sociálnej práce a vytvorenie čiastočných prac. miest v obci • nedostatočná motivácia rodičov podporovať vzdelávanie rómskych detí
Príležitosti	Ohrozenia
• rozšírenie kapacity materskej školy pre výchovu a vzdelávanie detí MRK od 3. roku • rozšírenie kapacity ZŠ, aby sa zrušila dvojzmenná prevádzka ZŠ • zintenzívnenie vzdelávacích aktivít v Komunitnom centre pre MRK • vzdelávanie kvalifikovaných pracovníkov určených na vzdelávanie ľudí so špeciálnymi potrebami • udržanie pedagogických asistentov na ZŠ a MŠ • podpora voľnočasových a vzdelávacích aktivít v obci priority zameraných na rómske deti	• prehľbovanie sociálnych a ekonomických problémov na národnej úrovni s dopadom na životnú úroveň obyvateľov obce • Prehľbovanie chudoby u niektorých skupín populácie a reprodukcia chudoby • nedostatok finančných prostriedkov na realizáciu vzdelávacích a voľnočasových aktivít v obci • nezáujem MRK o vzdelávacie aktivity • nárast sociálno – patologických javov • nelegálna práca u žiakov s neukončenou PŠD • nedostatočná spolupráca zo strany rodičov smerom k škole,

7. Stratégia riešenia – lokálny akčný plán vzdelávania v obci Lenartov so zameraním na rómsku komunitu na roky 2019 – 2026

Hlavný cieľ v oblasti vzdelávania:

„Skvalitniť systém vzdelávania, vrátane vzdelávania a starostlivosti v rannom detstve s dôrazom na zvýšenie vzdelanostnej úrovne MRK v obci Lenartov“

Priorita č. 1. Vzdelávanie rómskych detí v rannom detstve 0 – 3 rokov	
Opatrenie 1.1	Realizovať program podpory rodičovských zručností pre rodičov detí od 0 do 3 rokov
Opatrenie 1.2	Zabezpečiť dostupnosť kvalitného neformálneho vzdelávania rodičov a ich detí v rannom detstve
Opatrenie 1.3	Realizovať aktivity materského centra v miestnom komunitnom centre
Opatrenie 1.4	Realizovať v obci rodinné programy v dvojici matka – dieťa/deti

Priorita č. 2. Účasť detí z marginalizovaných rómskych komunít (MRK) na predprimárnom vzdelávaní	
Opatrenie 2.1	Rozšíriť kapacity materskej školy v obci
Opatrenie 2.2	Dosiahnuť čo najvyššiu zapojenosť 3 – 5 ročných detí zo sociálne znevýhodneného prostredia v predprimárnom vzdelávaní v materskej škole
Opatrenie 2.3	Ustanoviť rozmanité formy výchovy a vzdelávania detí predškolského veku stimulujúce účasť detí zo sociálne znevýhodneného prostredia na predprimárnom vzdelávaní v materskej škole (napr. poldenná výchova a vzdelávanie, striedanie skupín v týždenných intervaloch a pod.)
Opatrenie 2.4	Pokračovať v opatrení účasti rómskych detí na vzdelávaní v materskej škole spojením s motivačnými opatreniami v sociálnej oblasti (aktivačné práce pre rodičov)

Priorita č. 3. Spolupráca materskej školy s rodičmi rómskych detí navštevujúcich MŠ	
Opatrenie 3.1	Zavádzanie programov orientovaných na zlepšenie spolupráce s rodičmi rómskych detí a pri zapájaní asistentov učiteľa v materskej škole
Opatrenie 3.2	Umožniť účasť učiteľov materských škôl na kontinuálnom vzdelávaní zameranom na tvorbu programov spolupráce s rodičmi rómskych detí

Priorita č. 4. Pripravenosť rómskych detí na vstup do základnej školy	
Opatrenie 4.1	Zvýšiť počet rómskych asistentov na MŠ
Opatrenie 4.2	Realizovať špeciálne programy v MŠ zamerané na zlepšenie pripravenosti rómskych žiakov na vstup na ZŠ
Opatrenie 4.3	Realizovať programy na zvýšenie sociálnych, komunikačných a jazykových zručností detí
Opatrenie 4.4	Zabezpečiť dostupnosť kvalitných a variabilných vzdelávacích programov na pokrytie individualizovaných potrieb žiakov s dôrazom na nadobudnutie kľúčových kompetencií nevyhnutných na úspešné absolvovanie ZŠ
Opatrenie 4.5	Podporiť vzdelávaciu činnosť komunitného centra orientovanú na zlepšenie pripravenosti rómskych detí na vstup do ZŠ

Priorita č. 5. Úspešné absolvovanie ZŠ žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia obce Lenartov	
Opatrenie 5.1	Zvýšiť počet rómskych asistentov na ZŠ
Opatrenie 5.2	Realizovať programy na zvýšenie sociálnych, komunikačných a jazykových zručností žiakov
Opatrenie 4.3	Zabezpečiť dostupnosť kvalitných a variabilných vzdelávacích programov na pokrytie individualizovaných potrieb žiakov s dôrazom na nadobudnutie kľúčových kompetencií nevyhnutných na život
Opatrenie 4.4	Posilniť pozície školských psychológov, logopédov a špeciálnych pedagógov na základnej škole
Opatrenie 4.5	Zriadiť školský klub pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia
Opatrenie 4.6	Zaviest' pre rómskych žiakov mentoring - podporné opatrenia zamerané na prekonávanie znevýhodnení rómskych žiakov (zlepšenie motivácie, dochádzky, prípravy na vyučovanie...)
Opatrenie 4.7	Zaviest' tútoring – doučovanie pre rómskych žiakov
Opatrenie 4.8	Podporiť programy multikulturálnej výchovy a výchovy proti predsudkom v komunitnom centre pre všetkých obyvateľov obce Lenartov
Opatrenie 4.9	V blízkej budúcnosti riešiť nedostatočné priestorové kapacity ZŠ a nedostatočné materiálne – technické zabezpečenie základnej školy
Opatrenie 4.10	Zavádzanie programov orientovaných na zlepšenie spolupráce s rodičmi rómskych detí a pri zapájaní asistentov učiteľa v základnej škole
Opatrenie 4.11	Podporovať autonómiu základnej školy pri tvorbe vlastného vzdelávacieho programu, ktorý bude prispôsobený vzdelávacím potrebám žiakov z MRK
Opatrenie 4.12	Realizovať záujmovú činnosť a programy na efektívne využívanie voľného času (napr. Programy podporujúce spoločné učenie detí s rodičmi)

Opatrenie 4.13	Vytvorenie aktívnej skupiny rómskych rodičov zameranej na vzdelávanie
Opatrenie 4.14	Vytvoriť systém materiálnej podpory pre rómske deti, ktorým ju rodičia nevedia zabezpečiť (napr. raňajky v škole)

Priorita č. 6. Zvýšiť počet žiakov pokračujúcich v ďalšom štúdiu po základnom vzdelávaní

Opatrenie 5.1	Zabezpečiť pre rómskych žiakov 2. stupňa ZŠ dôsledné a systematické kariérne poradenstvo
Opatrenie 5.2	Zaviesť pre rómskych žiakov mentoring – doprovod a podporu pri prechode na strednú školu
Opatrenie 5.3	Zabezpečiť sociálne štipendiá pre rómskych študentov SŠ

Zodpovednosť za realizáciu lokálneho akčného plánu vzdelávania:

Zodpovední za realizáciu stratégie riešenia situácie detí a žiakov z marginalizovanej rómskej komunity obce Lenartov v časovom horizonte 2019 – 2026 sú:

- Vedenie obce Lenartov
- Vedenie základnej školy v Lenartove
- Vedenie materskej školy v Lenartove
- Zamestnanci komunitného centra v Lenartove.